

Picasso ile Hayat

İkinci Dünya savaşı sırasında Picasso'nun metresi olan ve bu hatıraların yazarı Françoise Gilot, şimdi annesi ve çocukları 18 yaşındaki Claude ve 16 yaşındaki Paloma ile Pariste yaşıyor.

Ertesi Pazartesi, saat 11'e doğru, Genevieve ve ben «Grands-Augustinus» caddesinin 7 numaralı evinin büyük taşları döşenmiş avlusunun karanlık bir köşesine gizlenmiş dar ve bozuk merdivenleri çıkıyorduk. Picasso'nun kapısını vurduktan bir süre sonra, aralanan kapıdan sekreteri Jaime Sabartes'nin sivri burnu gözükte. Onu daha önce hiç görmemiş olmamıza rağmen, kim olduğunu biliyorduk.

Picasso'nun, onun önünde yaptığı resimlerinin reproduksiyonlarını görmüştük ve Cunya da, bizi Sabartes'nin karşılıya-çağını söylemişti. Bizi kuşkulu kuşkulu süzerken, randevumuz olup olmadığını sordu. Cevabım müsbet olunca, bizi içeri aldı. Kalın gözlük camlarının ardından meraklı ve güvensiz görünüyordu.

GARIP BİTKİLER
EGZOTİK KUŞLAR

İçinde bir çok bitkinin ve kumrular ile kafesler içinde bir yığın egzotik kuşun bulunduğu bir odaya girdik. Bitkiler, çentikli yaprakları olan bir türdü ve güzel değildi. Bu tür bir bitkiyi, bir ay önce, Nazilerin Picasso'nun eserlerini yasaklamış olmalarına rağmen, «d» Atorg olmalarına rağmen, «d» Atorg Galerisinin bir köşesine asılmış olan yeni bir «Dora Maar» portresinde görmüştüm. Bu, gri ve pembe karışımı, çok güzel bir portre idi. Fon olarak, şimdi karşımda duran antika çerçeveli pencere, kuş kafesi ve çentikli yaprakları olan bu bitkiler kullanılmışlardı.

GİTARLAR, MANDOLİNLER
VE DAGINIKLIK

Sabartes'i içinde çeşitli XIII. Louis sedir ve koltukları bulunan, çok uzun ikinci bir oda da takip ettik. Sedir ve koltukların üstünde, Picasso'nun kübik resimlerini yaparken kullandığını

tahmin ettiğim gitarlar, mandolinler ve başka musiki aletleri bulunuyordu. Sonraları bana, bunları resimlerini yapmadan önce değil, sonra almış olduğunu ve kübik çağın hatırlattığı için sakladığını anlattı. Odada vahşi bir dağınıklık gözle çarpıyordu. Önümüzde uzanan uzun masa ve sağdaki duvarın önünde duran iki küçük masa kitaplar, dergiler, gazeteler, fotoğraflar, şapkalar ve bir yığın değişik ufak-ufak ile örtülüydü. Bu masalardan birinin üzerinde, aşağı yukarı bir insan başı büyüklüğünde cilâsız bir ametist vardı. Ortasında, üstü tamamen kapalı bir o-yuk vardı ki, içi suya benzer bir sıvı ile doluydu. Masanın altındaki bir çıkıntıda üst üste atılmış, çeşitli giycek eşyaları ile üç-dört çift eski ayakkabı gördüm.

Odanın ortasındaki uzun masanın yanından geçerken, Sabartes'nin önünden geçtiği açık kahverengi bir cisim dikkatimi çekti ki, diğer odaya açılan kapının yanında, yerde duruyordu. Yaklaştığımda, bunun bronz dökülmüş bir kafatası olduğunu gördüm...

HEYKELLE DOLU
BİR ODA

Diğer oda tamamen heykel ile doluydu ve atelye görevi görüyordu. Bisiklet gidonundan kumaş tomarlarına kadar çeşitli şeylerin bulunduğu bir yığın altında XV. yüzyıldan kalma, İspanyol renkli bir İsa heykeli ile bir elinde elma, diğer elinde ise bakır bir kaba-benzeyen bir cisim olan uzun, ince ve esrarlı bir kadın heykeli vardı.

BURADA YALNIZ
PICASSO VARDIR

Fakat ben, asıl Matisse'in güzel bir yağlı boya tablosu ile

ilgileniyordum. Açık deniz mavisi ve parlak pembe fonun önünde, gene pembe bir masa örtüsü ile üzerindeki portakal kâsesinden meydana gelen 1912 tarihli bir nature mort idi bu.. Şimdi bile bir Vuillard'ı, bir Rousseau'yu ve Modigliani'yi hatırlarım. Kendimi tutamadım ve «Ne şahane bir Matisse» dedim. Sabartes geri döndü ve sert bir sesle karşılık verdi: «Burada yalnız Picasso vardır...»

Odanın karşı tarafındaki bir döner merdiven ile evin ikinci katına çıktık ve büyük bir atelyeye girdik. Odanın bir köşesinde, çevresi altı yedi kişi ile çevrilmiş olan Picasso'yu gördüm. Üstünde mavi çizgili bir denizci kazağı ile kalçalarında duran eski bir pantolon vardı. Bizi görünce yüzü aydınlandı ve dostça gülerken, çevresini saranları yardı, yanımıza geldi. Sabartes, randevumuz olduğuna dair bir şeyler mırıldandıktan sonra tekrar aşağıya indi.

PICASSO BİZİ GEZDIRİYOR

Picasso'nun «Gezdirmemi ister misiniz?» sorusuna cevabımız müsbetti. Bize resimlerini gösterdiğini umuyor, fakat söylemeye cesaret edemiyorduk. Bizi aşağıya, heykeller bulunan atelyeye indirdi.

«Ben buraya yerleşmeden önce, bu bölüm bir dokümacının; yukarıya ise bir aktörün Jean Louis Barrault'nun atelyesi idi.» dedi. «Burada, bu odada «Guernica'yı yaptım», XIII. Louis masalarından birine otururken de ekledi: «Fakat artık burada çalışmıyorum. Kuzulu adam'da burada yaptım.» Bunu söylerken alçıdan yapılmış ve elinde bir kuzu tutan adam heykelini gösteriyordu. «Ama resimlerini yukarıda yapıyorum. Heykellerimi de bir kaç ev ötede olan başka bir atelyede...» diye ekledi. «Hadi, yukarı çıkalım» diyerek masadan indi... Onu dönen merdi-

Picasso'nun atölyesinde koskoca bir odayı dolduran çeşitli heykellerden bir örnek.

vende takip ettik. Bizi, büyük atelyenin karşısındaki köşede bulunan küçük bir odaya aldı.

PICASSO MEZHEBİ
TAPINAGI

Bir saat sonra atelyedeki topluluk dağıldı. Bu ilk gün en garibime giden şey, atelyenin bir nevi Picasso mezhebinin tapınağı olarak gözükmesi ve hazır bulunanların hepsinin de bu dine saygı duydukları gerçeği idi. O bunların hepsini normal kabul ediyor ve ifade ettiği anlamı ölçmez gözüküyordu.

Gitmek istediğimizde şunları söyledi: «Gene gelmek isterse-niz, her zaman beklerim. Fakat Mekke'ye giden hacı gibi gelmeyin. Beni istediğiniz için; meclisimi ilginç bulduğunuz ve benimle samimi münasebet-kurmak istediğiniz için gelin. Yalnız resimlerimi görmek istiyorsanız, müzelerle de gidebi-lirsiniz.»

Bu sözleri tamamiyle ciddiye almadım. Çünkü, bir kere Picasso'nun Paris müzelerinde hiç bir resmi yoktu o zamanlar. Naziler eserlerini yasaklamış olduğundan, hiç bir özel galeriye de resimlerini sergilemesi ve geniş bir çevreye göstermesi için izin verilemezdi.

SERGİMİZİ GEZİYOR

Bir kaç gün sonra tesadüfen, Genevieve ile resimlerimizi sergilediğimiz galeriye uğradım. Galeriye idare eden kadın, kısa bir süre önce ufak, siyah gözlü, mavi kazaıklı, kısa boylu bir adamın gelmiş olduğunu bildirdi. Kısa bir şaşkınlıktan sonra Picasso'yu tanıyabilirdim. O ise,

resimleri dikkatle incelemiş ve bir kelime bile söylemeden çıkıp gitmişti. Eve döndüğümde Genevieve'e bunu anlattım. Bence, resimlerimizin kötülüğünü görmek ve böylece «La Catalan» da söylediği, «Böyle görünen kızlar ressam olamazlar» sözünü ispat etmek istemişti.

Genevieve ise meseleyi idealist bir açıdan ele alıyordu ve «Bu, onun insancıl yönünü gösterir. Genç sanatçıların çalışmalarına ilgi duyduğunu göstermiş» diyordu.

Ben, ikna olmamıştım. En iyimser şekilde düşündüğümde, «Bizde bir şeyler olup olmadığını merak etmişir» diyordum. Genevieve bunun üzerine, «O-ooh... Ne kadar saygısızsın... Bana çok dost, içine kapanık ve sade gözükte.» dedi.

İKİNCİ ZİYARETİMİZ

Belki sade görünmek istediğini, gözlerinde ise çok başka şeyler gördüğümü söyleyerek cevap verdim. Bu ise, beni korkutmak yerine, tekrar evine gitmek için tahrik etmişti. Aradan bir hafta geçmesini bekle-dikten sonra, bir sabah Genevieve ile birlikte gene «Grands-Augustinus» caddesine gittik. Kapıyı gene Sabartes açtı ve kafasını tiki gibi dışarı uzattıktan sonra, bizi içeri aldı.

İlk gidışımızda çok az resmini göstermişti. Bu sefer bunu giderdi. Sahnede imiş gibi, resimlerini önümüze dizdi. Şövalde bir resim duruyordu, üstüne bir diğerini koydu... Köşesine bir başka resim, onun üstüne gene bir resim... Ve böylece resimlerini, bir insan piramidi gibi çok güzel bir denge durumuna soktu. Sonraları tesbit ettiğim üzere, resimlerini daima bu şekilde yerleştiriyordu. Sonraları tesbit ettiğim üzere, resimlerini daima bu şekilde yerleştiriyor ve her seferinde bu şaşılacak dengeyi tutturuyordu. Fakat bir başkası dokunacak olsa, birbiri üstüne yıkılıyordu hepsi... O sabah horozlar; kahverengi-siyah-beyaz bir fonun önünde «La Catalan»ın içinde kirazlı bir büfe ile küçük nature mortlar gördük: Bir kaç limonlu, çoğu bardaklı, fincan ve kahve fibrikli veya kareli bir masa örtüsünün üzerinde meyvalı nature mortlar...

RESME İSTİDADINIZ VAR

Birden gösterdiklerini yeter bularak, piramidin önünden çekildi. «Serginizi gezdim» derken bana bakıyordu. Oysa ben, hükmünü sormaya cesaret edemedim, şaşkın şaşkın yüzüne bakıyordum. «Resme istidadınız var» diye devam etti, «Her gün sıkı bir şekilde çalışmalısınız. Çalışmalarınızın gelişmesini merak ediyor ve gün geçtikçe yeni şeyler göstereceğinizi umuyorum.» Sonra Genevieve'e döndü; «Sizin de Maillol'un şahsında iyi bir öğretmen bulduğunuz inaniyorum. İyi bir Katalan, kendini diğerlerine de layık duruma getirir» dedi.

Bu kelimelerden başka, o sabah söylediklerinden aklımda fazla bir şey kalmadı. «Grands-Augustinus» caddesini, gene atelyeme ve isim başına dönmek üzere terkederken, moralim çok yüksekti ve sabırsızlıktan yerimde duramıyordum.